

Adroddiad i'r	Pwyllgor Craffu Perfformiad
Dyddiad y Cyfarfod	27 Ionawr 2022
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Aelod Arweiniol Tai a Chymunedau/ Pennaeth Cymunedau a Chwsmeriaid
Awdur yr Adroddiad:	Prif Lyfrgellydd
Teitl	Safonau a Pherfformiad y Gwasanaeth Llyfrgell

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

- 1.1. Mae'r adroddiad hwn yn amlygu perfformiad y Gwasanaeth Llyfrgell yn erbyn Safonau Cenedlaethol.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

- 2.1. I ddarparu gwybodaeth ynghylch perfformiad y Cyngor yn erbyn y 6ed Fframwaith Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus Cymru 2017-20 (wedi'i ymestyn i 20-21) a'r cynnydd a wnaed i ddatblygu llyfrgelloedd fel manau lles a chadernid lles unigol a chymunedol.

3. Beth yw'r Argymhellion?

- 3.1. Dylai'r Pwyllgor ystyried a chynnig sylwadau ar berfformiad yn erbyn 6ed Fframwaith Safonau Llyfrgell Gyhoeddus Cymru ac ystyried gwneud cais am adroddiad cynnydd ym mis Ionawr 2023.

4. Manylion yr adroddiad

4.1. Safonau Llyfrgell Cyhoeddus Cymru

- 4.2. Mae dyletswydd statudol ar bob awdurdod llyfrgell yng Nghymru dan Ddeddf Llyfrgelloedd Cyhoeddus ac Amgueddfeydd 1964 i ddarparu gwasanaeth 'cynhwysfawr ac effeithlon' i'w breswylwyr. Mae'r Fframwaith o Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus Cymru yn galluogi Adran Diwylliant a Chwaraeon

Llywodraeth Cymru i fesur ac asesu sut y mae awdurdodau yn cyflawni eu dyletswyddau statudol.

- 4.3. Mae'r Gwasanaethau Llyfrgell yn cyflwyno Adroddiad Blynyddol, sy'n nodi eu perfformiad ar gyfer y flwyddyn ariannol flaenorol. Yn dilyn hyn bydd Adran Diwylliant a Chwaraeon Llywodraeth Cymru yn ymateb gydag asesiad ffurfiol yn yr hydref.
- 4.4. Yn sgil y pandemig Covid 19, diwygiwyd y gofynion adrodd ar gyfer 2020-21 i gydnabod ac adlewyrchu'r cyfyngiadau ar ddarpariaeth gwasanaeth yn ystod y flwyddyn. O ganlyniad, ni fydd awdurdodau unigol yn derbyn Adroddiad Asesu Blynyddol yn ôl yr arfer. Mae'r adroddiadau a gyflwynwyd gan bob awdurdod wedi cael eu cyfuno i un adroddiad cenedlaethol naratif i Gymru (i'w gyhoeddi ym mis Mawrth 2022) a fydd yn adlewyrchu darpariaeth gwasanaethau llyfrgell yn 2020-21 a'u cyfraniad at y gefnogaeth gymunedol a'r ymdrechion adfer yn eu hardal.
- 4.5. Mae'r adroddiad hwn felly'n adlewyrchu'r data a gyflwynwyd gan Sir Ddinbych mewn perthynas â 2020-21, ar eu perfformiad yn erbyn 12 Hawl Craidd a 6 Dangosydd Ansawdd.
- 4.6. Mae Sir Ddinbych yn parhau i fodloni pob un o'r 12 o Hawliau Craidd.
- 4.7. Gofynnwyd i Awdurdodau adrodd ar 6 dangosydd ansawdd, ac nid oes unrhyw dargedau cyfansoddol ar gyfer y rhain yn 2020-21, ac nid oes unrhyw asesiadau na data cymharol ar gael. Mae sylwebaeth mewn perthynas â'r hunanasesiad o'r 6 dangosydd ansawdd i ddilyn.
- 4.8. Dangosydd Ansawdd 7: Lleoliad pwyntiau gwasanaeth

Dim newid
- 4.9. Dangosydd Ansawdd 8: Defnydd o'r llyfrgelloedd (ymweliadau â'r wefan, aelodau, defnyddwyr gweithredol a lefelau benthyca)

Roedd ymweliadau â'r wefan 52% yn is. Roedd niferoedd defnyddwyr gweithredol wedi gostwng i 39% o niferoedd y flwyddyn flaenorol, ac roedd lefelau eitemau ymarferol wedi gostwng i 23% o lefelau'r flwyddyn flaenorol.

Roedd cynnydd o 166% mewn lawrlwythiadau digidol yn dilyn symud i ddulliau digidol pan fu'n rhaid cau llyfrgelloedd yn ystod y cyfnod clo cyntaf.

4.10. Dangosydd Ansawdd 9: Deunydd darllen cyfredol a phriodol

Prynwyd 53% yn fwy o eitemau unigol ar gyfer stoc yn sgil adlinio'r gyllideb adnoddau i brynu rhagor o adnoddau i blant a rhagor o adnoddau digidol, a lleihau nifer y papurau newydd a werthir. Roedd y gwariant cyffredinol ar adnoddau 7.8% yn llai na'r flwyddyn gynt.

4.11. Dangosydd Ansawdd 10: Adnoddau Cymraeg

Dim newid sylweddol

4.12. Dangosydd ansawdd 13: Lefelau staffio a chymwysterau

Mae lefelau staffio wedi gostwng o 7.3% gan na chafodd swyddi gwag eu llenwi er mwyn bodloni pwysau cyllidebol hanesyddol. Treuliwyd 0.9% o amser staff yn hyfforddi.

4.13. Dangosydd Ansawdd 14: Gwariant gweithredol

Cyfanswm y gwariant refeniw oedd £1,167,437, 5.4% yn is na'r flwyddyn gynt. Y gwariant cyfalaf oedd £127,950. Nodwch bod y ffigurau hyn yn adlewyrchu swyddogaethau gwasanaeth y llyfrgell ac nad ydynt yn cynnwys gwariant ar elfen Siop Un Alwad y gwasanaeth. Mae staff rheng flaen a rheoli yn ein llyfrgelloedd a'n siopau un alwad yn darparu ystod eang o wasanaethau ychwanegol i gwsmeriaid nad ydynt wedi'u cynnwys o fewn gofynion y Safonau. Rydym yn adrodd am 50% o'r cyfanswm lefelau staffio a gwariant ar staffio dan y Safonau Llyfrgell.

4.14. Gofynnwyd i awdurdodau adrodd ar weithgarwch digidol ar-lein. Fe wnaeth llyfrgelloedd Sir Ddinbych ymdrin â 26,428 o ymholiadau ar gyfer llyfrau drwy Archebu a Chasglu. Crëwyd 143 o ddigwyddiadau neu weithgareddau ar-lein, gyda 80,272 o wylwyr.

4.15. Roedd gofyn hefyd i awdurdodau gyflwyno adroddiad naratif ar ffurf 6 astudiaeth achos i adlewyrchu gweithgarwch y gwasanaeth yn 2020-21 a sylwebaeth ar gyfraniad y gwasanaeth i flaenoriaethau a nodau strategol

ehangach Llywodraeth Cymru. Gweler yr adroddiad naratif ar gyfer Sir Ddinbych ynghlwm fel Atodiad 1.

Diweddariad ar ddatblygiadau mwyaf diweddar 2021-22

- 4.16. Mae'r gwasanaeth wedi addasu ei ddarpariaeth yn unol â Lefelau Rhybudd Covid yn ystod y flwyddyn. Mae'r Gwasanaeth Archebu a Chasglu a lansiwyd yn ystod y cyfnod clo cyntaf wedi parhau ac yn parhau i fod yn boblogaidd ymysg nifer o gwsmeriaid. Yn ystod yr Hydref 2021, ailddechreuodd gweithgareddau grŵp megis grwpiau darllen a grwpiau crefft. Dychwelodd ddosbarthiadau coleg i 3 llyfrgell, ac ailddechreuodd amser rhigwm Dechrau Da yn y mwyafrif o lyfrgelloedd. Cafodd rhai o'r gweithgareddau hyn eu heffeithio gan y Rhybudd Lefel 2 a gyflwynwyd ddiwedd mis Rhagfyr 2021. Mae'r darpariaethau'n destun asesiadau risg ac yn cydymffurfio â rheolau presennol mewn perthynas â'r nifer sy'n mynychu a chadw pellter cymdeithasol.
- 4.17. Yn gyffredin â thystiolaeth anecdotaidd ar draws gwasanaethau llyfrgell Cymru, a lefelau cyffredinol nifer yr ymwelwyr â chanol trefi, nid yw lefelau defnydd o'r gwasanaeth wedi adfer i'r lefelau cyn y pandemig. Nid yw darpariaeth gwasanaethau partner mewn llyfrgelloedd a gweithgareddau grŵp wedi dychwelyd i'r lefel flaenorol sydd wedi cael effaith amlwg ar ymweliadau a'r defnydd o lyfrgelloedd.
- 4.18. Mae'r Prosiect Gweddnewid Digidol, a gafodd ei ariannu gan Gronfa Adferiad Diwylliannol Llywodraeth Cymru wedi cael ei gwblhau. Mae wedi creu Ardaloedd Digidol Unigol sy'n darparu cyfleusterau ym mhob un o'n llyfrgelloedd i alluogi cwsmeriaid i gymryd rhan mewn ymgynghoriadau 1-1, cyfweiliadau a chyfarfodydd ar-lein yn breifat. Mae hefyd wedi ein galluogi i ddarparu dyfeisiau cludadwy i alluogi staff llyfrgelloedd i weithio mewn modd hyblyg a diogel.
- 4.19. Cymerodd 1710 o blant ran yn Sialens Ddarllen yr Haf 2021 dan y thema Arwyr y Byd Gwylt gan ail-ymgysylltu gyda'u llyfrgell lleol yn bersonol ac ar-lein. Mae'r her hefyd wedi cyfrannu at Strategaeth Di-garon Net a Bioamrywiaeth y Cyngor drwy ennyn diddordeb plant a theuluoedd yn y byd naturiol.
- 4.20. Mae prosiect sylweddol i ddiweddarau a datblygu technoleg mynediad cyhoeddus mewn llyfrgelloedd wedi gwella ein cynnig i gwsmeriaid sy'n dibynnu

ar eu llyfrgell leol i gael mynediad at y rhyngwyd, a bydd y prosiect hwn yn cyfrannu at brosiect Cynhwysiant Digidol y Cyngor. Mae'r gwasanaeth wedi buddsoddi mewn system reoli cyfrifiaduron, bydd y cyfrifiaduron a'r sganwyr cyhoeddus yn cael eu hadnewyddu, mae cyfleusterau argraffu hunanwasanaeth newydd wedi cael eu cyflwyno, a bydd gwasanaethau newydd gan gynnwys argraffu drwy wi-fi ac archebu cyfrifiaduron ar-lein ar gael yn fuan.

- 4.21. Mae rhaglen hyfforddiant Estyn Allan Cymru i ddatblygu sgiliau a hyder staff llyfrgelloedd wrth greu cynnwys a gweithgarwch digidol wedi parhau i gael effaith ar ddarpariaeth gwasanaeth yn genedlaethol ac yn lleol. Arweiniwyd y prosiect gan Brif Lyfrgellydd Sir Ddinbych ar ran Cymdeithas Pen Lyfrgellwyr Cymru, ac mae CILIP Cymru Wales wedi cydnabod llwyddiant y prosiect gyda gwobr Tîm Llyfrgell y Flwyddyn 2021.
- 4.22. Mae gweithgaredd gwasanaeth yn y maes iechyd a Lles yn parhau i fod yn ffocws penodol. Mae cynnydd wedi'i wneud i godi ymwybyddiaeth o'r cynllun Llyfrau yn Well ar bresgripsiwn i blant. Mae gwaith wedi parhau ar y prosiect cydweithredol iechyd meddwl Llyfrau yn Well: Llyfrau ar Bresgripsiwn gyda Chonwy, a gaiff ei gyllido gan raglen Drawsnewid Cymru Iachach, a gafodd ei hail-lunio i ganolbwyntio ar gyrraedd buddiolwyr posibl yn uniongyrchol yn hytrach na thrwy feddygfeydd lleol. Mae'r Llywyr Cymunedol Age Connects wedi sefydlu'r cynllun yn y gyfres o opsiynau ar gyfer presgripsiynu cymdeithasol i gefnogi pobl sy'n wynebu heriau iechyd meddwl.
- 4.23. Mae llyfrgelloedd wedi parhau i ddarparu yn eu rôl fel canolbwynt cymunedol ar gyfer gwasanaethau, gan gynnig gwasanaeth wyneb yn wyneb i gwsmeriaid ar gyfer gwasanaethau'r Cyngor, a rhywle diogel o fewn y gymuned i bobl ymweld a rhyngweithio. Ers mis Medi 2021, mae llyfrgelloedd hefyd wedi bod yn bwynt cymunedol allweddol ar gyfer dosbarthu citiau profion llif unffordd, a gwelwyd cynnydd enfawr yn y galw am y profion hyn o ganol mis Rhagfyr yn dilyn negeseuon newydd Llywodraeth Cymru mewn perthynas â phrofi.
- 4.24. Bydd datblygiadau yn y dyfodol agos yn cynnwys ymgyrch cenedlaethol sylweddol i hyrwyddo'r buddion o ddarllen, llyfrau a llyfrgelloedd i les plant a phobl ifanc, a gaiff ei ariannu gan fenter Gaeaf o Les Llywodraeth Cymru, ac ymgysylltu gydag ysgolion ar brosiect i helpu plant ddysgu sgiliau empathï drwy gymeriadau mewn llyfrau.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

5.1. Mae gan yr Awdurdod gyfrifoldeb statudol i'r Gwasanaeth Llyfrgell, ac mae ei ddarpariaeth gwasanaeth yn cyfrannu at sawl blaenoriaeth gorfforaethol megis maethu cydnerth cymunedol, moderneiddio gwasanaeth, cynhwysiant digidol, llythrennedd, dysgu gydol oes ac ymgysylltu â'r gymuned.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1. Bydd trawsnewid llyfrgelloedd yn ganolbwyntiau cymunedol yn galluogi i ystod eang o wasanaethau a phartneriaid y cyngor gysylltu â chymunedau lleol drwy'r rhwydwaith o safleoedd a chyfleusterau presennol. Nid oes unrhyw gynnig ariannol ynghlwm â'r adroddiad hwn.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

7.1. Nid ydym wedi cynnal Asesiad o Effaith ar Les, ond mae'r 6ed Fframwaith o Safonau Llyfrgell wedi'i osod i arddangos bod gan lyfrgelloedd gyfraniad amlwg i'w wneud at saith amcan lles Deddf Cenedlaethau'r Dyfodol.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

8.1. Ym mis Mawrth 2021, ystyriodd y Pwyllgor Craffu Perfformiad yr Asesiad o berfformiad Gwasanaeth Llyfrgell yn 2019/20 gan Lywodraeth Cymru. Nid oes unrhyw ymgynghoriad pellach wedi bod o ran yr adroddiad penodol hwn.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1. Ni cheir goblygiadau ariannol uniongyrchol yn sgil yr adroddiad hwn.

10. Pa risgiau sydd yna ac oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1. Amherthnasol

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

11.1. Adran 21 Deddf Llywodraeth Leol 2000.

11.2. Mae Adran 7.4.2(b) Cyfansoddiad y Cyngor yn gosod amod y gall y Pwyllgor Craffu “adolygu a chraffu ar berfformiad y Cyngor mewn perthynas â'i amcanion polisi, targedau perfformiad a/neu feysydd gwasanaeth arbennig”.